

GEZİCİ KÜTÜPHANE OKUYUCULARI ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Y. Doç. Dr. Bengü ÇAPAR

Bu araştırma 1973 yılında Ankara İl Halk Kütüphanesine bağlı gezici kütüphane okuyucuları üzerinde yapılmıştır. Bazı kişiler bu bulgulara günü geçmişlik veya eskimişlik eleştirisi yöneltebilir. Yapılması ve yayınlanması arasında on yıllık bir süre geçmiş olmasına rağmen, biz çalışmamızın bazı açılardan kütüphanecilere yararlı olacağı kanısındayız. Bu yararları şöyle sıralayabiliriz:

1) Hangi tür kütüphane olursa olsun, yeterli ve nitelikli bir hizmet verebilmek için hizmet vereceği grubun eğitim, yaş, sosyal durum, gereksinimler ve istekler, v.b. özelliklerini incelemesi ve analiz etmesi gerekir. Ancak bu analiz sonucunda ortaya çıkan verilerin ışığında yeterli bir hizmet ortamı ve biçimi geliştirilebilir. Ülkemizde Sami Gürtürk'ün «Halk Kütüphanelerinde Neler Okunmaktadır»¹ adlı çalışması dışında okuyucu ile ilgili bir çalışmaya rastlamak çok güçtür. Kaldığı sözü geçen çalışmaya ayrıntılı olarak bakıldığında yeterli olduğu söylenemez. Yalnızca hangi kütüphanesinde hangi eserlerin okunduğunu belirlemiştir. Bu bakımdan bizim çalışmamızın bu tür araştırmalara bir öncü oluşturduğu ve 'okuyucu analizlerine' bir örnek meydana getirdiği söylenebilir.

2) Bu çalışma, öğrencilere bu tür bir anket araştırmasının nasıl yapılacağını gösterecektir.

3) Böyle bir araştırma şimdi tekrarlandığında, Ankara İl Halk Kütüphanesi yöneticilerine kütüphane okuyucusunun geçmişteki ve şimdiki durumunu karşılaştırma imkânını verecek ve gezici kütüphane hizmetlerini elde ettikleri bilgilerin ışığında geliştirmelerini sağlayacaktır.

Bu yazıyı okurken gezici kütüphaneye ilişkin verilen bilgilerin 1973 yılına ait olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. O sırada Ankara İl Halk Kü-

¹ Gürtürk, Sami, «Halk Kütüphanelerinde Neler Okunmaktadır», Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, XIII, 1-2 (1964), 23-27, ss.

tüphanesinin bir tek gezici kütüphanesi vardır. Bu gezici kütüphane 22 Nisan 1969 tarihinde hizmete girmiştir. 3000 kitap kapasiteli, üç kenarı boyunca kitap rafları sıralanan, önde ve arkada iki kapısı bulunan, hoparlör donanımı v.b. ye sahip Bedford marka 9 tonluk bir otobüsten oluşmaktadır. Gezici kütüphanede iki kişi çalışmaktadır. İkisi de ilk okul mezunudur. Bir tanesi kütüphane memurluğu diğeri de şoförlük görevini yapmaktadır. Demirbaş defterindeki kayıtlara göre gezici kütüphanenin koleksiyonunda 5001 eser vardır. Bu rakam bize tam ve doğru bir bilgi vermekten uzaktır. Çünkü eserlerden bir kısmı ödünç verilmiş fakat geri getirilmemiş, bir kısmı da az okudukları veya fazla yıprandıkları gerekçesi ile koleksiyondan çıkarılmıştır. Koleksiyon sabittir, kütüphanenin hizmet verdiği semtlerin özelliklerine ve okuyucu gereksinimlerine göre değişmez. Eserler raflarda Dewey Onlu Tasnif sistemine göre yer almaktadır. Raflar bütün okuyuculara açıktır. Okuyucu istediği eseri raftan kendisi seçerek alır. Koleksiyonun kapsamını gösteren bir kart katalog yapılmıştır, fakat yer darlığı nedeniyle İI Halk Kütüphanesi'nde durduğundan yararlı olamamaktadır. Üye kayıt defterlerine göre kütüphaneye üye olan okuyucuların sayısı 7208 dir. Yalnız bunlardan kaç tanesinin aktif olduğu bilinmemektedir. Kütüphaneye üye olabilmek için en az ilk okulun ikinci sınıfında bulunmak gerekmektedir. Okul öğrencileri 1 resim ve okul müdürünün imzaladığı bir taahhütnameyi, diğer kimseler ise bir resim, beş lira deposito ve kimlik kartlarını getirerek kütüphaneye üye olabilirler. Gezici kütüphane Aydınlıksevler, Küçükkesat, Gazi Osman Paşa, Balgat, Etlik I (Aşağı Eğlence), Etlik II (Yukarı Eğlence), İncirli, Gazi Mahallesi, Karşıyaka, İsmet Paşa, Bahçelievler, Emek, Akdere, Dikmen, Kalaba, Demirlibağçe, Abidin Paşa, Samanpazarı, Çin Çin Bağları, İncesu, Seyranbağları, Toplum Polisi Merkezi semtlerinde hizmet vermektedir. Kütüphane her semtte daha önce belirlenen bir durakta yarım gün durmakta ve kütüphaneden yararlanmak isteyen okuyuculara on beş gün süre ile ödünç eser verilmektedir.²

Bu çalışmanın amacı, Ankara Gezici Kütüphanesi'nin hizmet verdiği semtlerde kütüphaneden yararlananlar tarafından en fazla hangi konulu eserlerin okunduğunu ve bunları hangi niteliklere sahip kişilerin okuduğunu belirlemek ve gezici kütüphane hizmetini elde edilen bilgilerin ışığında geliştirmektir.

Araştırmada böyle bir değerlendirmeyi yapabilmek için en uygun teknik olan anket tekniği uygulanmıştır. Semt, yaş, cinsiyet, medeni hal, eğitim durumu, meslek, kütüphaneden ödünç alınan eserlerin telif veya tercüme oluşu, ve eserlerin konusu ile ilgili verileri toplamak üzere hazırlanan anket formları bir ay süreyle gezici kütüphanenin uğradığı semtlerden 17 sinde dağıtılmıştır.³ Bu semtler Aydınlıksevler, Küçükkesat, Gazi Osman Paşa, Balgat, Etlik I (Aşağı Eğlence), Etlik II (Yukarı Eğlence), Gazi Mahal-

² Aydınlıksevler ve İsmet Paşa Mahallelerinde okuyucu çok fazla olduğu için kütüphane bir gün kalmaktadır. İncirli ve Etlik II de ise yarımşar gün öğleden sonra durmaktadır.

³ Araştırma sırasında Gezici Kütüphane Demirlibağçe, Abidin Paşa, Seyranbağları, Toplum Polisi Merkezi semtlerine de gitmektedir. Çeşitli nedenlerle anket buralarda uygulanamamıştır. İncirli ise çok iç içe olduğu için Etlik ile birlikte ele alınmıştır.

lesi, Karşıyaka, İsmet Paşa, Bahçelievler, Emek Mahallesi, Akdere, Dikmen, Kalaba, Samanpazarı, Çin Çin Bağları, İncesu'dur. Anket her semtçe ikiser kere gitmek şartı ile 1446 kişiye uygulanmıştır. Uygulama anket formlarının okuyuculara kütüphaneye geldiklerinde doldurtulması biçiminde yürütülmüştür. Bu iş bittikten sonra formlar kodlanmış ve Hacettepe Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezinde değerlendirilerek, elde edilen veriler tablolara dökmüş ve yorumları yapılmıştır. Bu yazıda anket sonucunda elde edilen verilerin bir kısmı tablolar biçiminde, çok uzun tablolar oluşturan bir kısmı ise metin olarak yer alacaktır. Bu durumun başlıca nedeni basım zorluklarıdır.

Anket sonucunda elde edilen verilerin dökümü şöyledir:

Akdere'de 92 (bütün ankete katılanların % 6.38 i), Aydınlikievler'de 148 (% 10.27), Bahçelievler'de 29 (% 2.01), Balgat'da 78 (% 5.41), Çin Çin Bağları'nda 170 (% 11.79), Dikmen'de 87 (% 6.03), Emek Mahallesi'nde 56 (% 5.88), Etlik'te 268 (% 18.59), Gazi Mahallesi'nde 42 (% 2.91), Gazi Osman Paşa'da 59 (% 4.09), İncesu'da 74 (% 5.13), İsmet Paşa Mahallesi'nde 68 (% 4.71), Kalaba'da 88 (% 6.10), Karşıyaka'da 101 (% 7.00), Küçükesat'ta 58 (% 4.02), Samanpazarı'nda 23 (% 1.59) kişi ankete katılmıştır. Demek ki gezici kütüphanenin en çok kullanıldığı semtler, sıra ile, Etlik, Çin Çin Bağları, Aydınlikievler, Karşıyaka ve Akdere'dir. Bu semtleri Kalaba, Dikmen, İncesu izlemektedir. Okuyucuların en az olduğu semtler ise yine sırası ile Samanpazarı, Bahçelievler ve Gazi Mahallesi'dir. Bunların dışında kalan diğer semtlerde ise okuyucu sayısı pek çok farklılık göstermez ve henüz fazla sayılabacak bir düzeye ulaşmamıştır.

Anket çalışması süresince kütüphaneden ödünç kitap alan kişilerin 372 si (% 25.81) 10 yaşından küçüktür. 574 ü (% 39.83) 11-15 yaşları arasında, 266 sı (% 18.45) 16-20 yaş arasında, 35 i (% 2.42) 21-25 yaşları arasında, 55 i (% 3.81) 26-30 yaşları arasında, 38 i (% 2.63) 31-35 yaşları arasında, 31 i (% 2.15), 36-40 yaşları arasında, 5 i (% 0.34) 41-45 yaşları arasında, 21 i (% 1.45) 46-50 yaşları arasında, 44 ü (% 3.05) ise 50 yaşın üzerindedir. Bu sonuçlar da göstermektedir ki kütüphaneyi en fazla çocuklarla yetişme çağındaki gençler kullanmaktadır. 20 nin üzerindeki yaş grupları kapsamı içine girip de kütüphaneden yararlanan kişilerin sayısı diğerlerine oranla oldukça düşüktür.

Sonuçları okuyucuların cinsiyeti yönünden inceleyecek olursak anket çalışması boyunca 678 (% 47.05) erkek ve 763 (% 52.94) kadının kütüphaneye gelmiş olduğunu görürüz. Kütüphaneyi kullanan erkeklerle kadınlar arasında nicelik yönünden, kadınlar lehine çok az fark vardır.

Kütüphaneye gelen okuyucuların 215 i (% 14.95) evli, 277 si (% 19.21)⁴ be-kârdır. Kütüphaneyi bir aylık süre içerisinde kullanan ve bu iki grubun dışında kalan çocukların sayısı ise 954 dür (% 65.74). Demek ki kütüphaneyi en fazla çocuklar, sonra da bekârlar ve evliler kullanmaktadır.

Gezici kütüphaneden anket süresince yararlananların eğitim durumu ise şöyledir: 790 (% 54.82) ilkokul, 393 (% 27.27) ortaokul, 1 (% 0.06) ortaokul

⁴ 18 yaşına kadar olan çocuklar bu grubun kapsamına alınmamıştır.

TABLO I
YAŞA GÖRE DAĞILIM

Ankara Mahalleleri	—10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	51+	Bilinmiyen	Toplam
Akdere	34	48	7				3					92
%	36.95	52.17	7.60				3.26					6.38
Aydınlıkevler	33	72	22	2	7	6	5	1				148
%	22.29	46.64	14.86	1.35	4.72	4.05	3.37	.67				10.27
Bahçelievler	1	10	1		3	4	4	1	1	4		29
%	3.44	34.48	3.44		10.34	13.79	13.79	3.44	3.44	13.79		2.01
Balgat	13	26	39									78
%	16.66	33.33	50.00									5.41
Çiğçin Bağları	47	84	20	1	18							170
%	27.64	49.41	11.76	.58	10.58							11.79
Dikmen	34	37	13	1	2							87
%	39.08	42.52	14.94	1.14	2.29							6.03
Emek Mahallesi	4	18	20	1	1	5				7		56
%	7.14	32.14	35.71	1.78	1.78	8.92				12.50		3.88
Etilik	64	130	38	11	8	4	3		5	5		268
%	23.88	48.50	14.17	4.10	2.98	1.49	1.11		1.86	1.86		18.59
Gazi Mahallesi	20	8	12							2		42
%	47.61	19.04	28.57							4.76		2.91

Gazi Osman Paşa	20	24	8	
%	33.49	40.67	13.55	
İncesu	1	9	35	5
%	1.35	12.16	47.29	6.75
İsmet Paşa	10	22	14	10
%	14.70	32.35	20.58	14.70
Kalaba	57	20	3	
%	64.77	22.72	3.40	
Karşıyaka	24	35	26	2
%	23.76	34.65	25.74	1.98
Küçükesat	1	20	7	
%	1.72	34.48	12.06	
Samanpazarı	9	11	1	2
%	39.13	47.82	4.34	8.69
Bilinmiyen				
%				
TOPLAM	372	974	266	35
%	25.81	39.83	18.45	2.42

	3	2		2		59
	5.08	3.38		3.38		4.09
6		2	1		15	74
8.10		2.70	1.35		20.27	5.13
		8		2	2	68
		11.76		2.94	2.94	4.71
1	4	1	2			88
1.13	4.54	1.13	2.27			6.10
	4			10		101
	3.96			9.90		7.00
9	8	3		1	9	58
15.51	13.79	5.17		1.72	15.51	4.02
						23
						1.59
55	38	31	5	21	44	
3.81	2.63	2.15	.34	1.45	3.05	

dengi okul, 202 (% 14.01) lise, 15 (% 1.04) lise dengi okul, 36 (% 2.49) yüksek-
okul öğrenimli, 4 (% 0.27) tahsilsiz kişi ankete katılmıştır.⁵ Bu sonuca göre
kütüphaneden en fazla ilkokul öğrenimliler, sonra da sırası ile ortaokul ve
lise öğrenimliler yararlanmaktadır. Diğerlerine nazaran yükseköğrenimlilerin
oranı oldukça, ortaokul dengi okul ve lise dengi okul öğrenimlilerin oranı
ise çok düşüktür.

Okuyuculardan 1152 si (% 80.05) öğrenci, 4 ü (% 0.27) odacı, 174 ü (%
12.09) ev hanımı, 4 ü (% 0.27) lokantacı, 33 ü (% 2.29) memur, 2 si (% 0.13)
tekniker, 12 si (% 0.83) tüccar, 5 i (% 0.34) tamirci, 6 sı (% 41) polis, 11 i (%
0.67) öğretmen, 9 u (% 0.62) işçi, 2 si (% 0.13) doktor, 1 i (% 0.13) avukat, 21 i
(% 1.45) emekli, 1 i de (% 0.06) mesleksizdir. Bu rakamlardan da anlaşılabil-
eceği gibi, okuyucular arasında birinci sırayı öğrenciler, ikinci sırayı ev ha-
nımları, üçüncü sırayı memurlar, dördüncü sırayı emekliler, beşinci sırayı
tüccarlar, altıncı sırayı ise öğretmenler almaktadır. Diğer meslek gruplarına
mensup kişiler ise kütüphaneden çok az yararlanmaktadır.

Ödünç alınan eserlerin telif veya tercüme oluşuna gelince: Bunlardan
718 i (% 49.82) telif, 701 i (% 48.64) tercümedir. 22 sinin (% 1.52) telif mi, ter-
cüme mi olduğu bilinmemektedir. Okuyucular tarafından ödünç alınan te-
lif ve tercüme eserlerin oranı yaklaşık olarak birbirine eşittir.

Ödünç alınan eserlerin konu dağılımı ise şöyledir: 3 (% 0.20) fizik, 1 (%
0.06) matematik, 1 (% 0.06) astronomi, 2 (% 0.13) coğrafya, 1 (% 0.06) genel
bilim, 1 (% 0.06) sosyoloji, 2 (% 0.13) hukuk, 17 (% 1.17) tarih, 9 (% 0.62) din,
4 (% 0.27) eğitim, 3 (% 0.20) sanat, 2 (% 0.13) ahlâk, 1 (% 0.06) ev ekonomisi,
758 (% 52.56) roman, 463 (% 32.13) aşk-macera romanı, 53 (% 3.67) polisiye
roman, 100 (% 6.93) sosyal tema işleyen roman, 120 (% 8.25) tarihi roman,
1 (% 0.06) resimli roman, 22 (% 1.52) diğer romanları, 31 (% 2.12) hikâye 9 (%
0.62) sosyal tema işleyen, 3 (% 0.20) aşk, 6 (% 0.41) mizah, 1 (% 0.06) halk hi-
kâyeleri, 12 (% 0.83) diğer tür hikâyeleri, 32 (% 2.19) şiir 8 (% 0.55) aşk şiiri,
7 (% 0.48) kahramanlık şiiri, 2 (% 0.13) halk şiiri, 1 (% 0.06) tabiat şiiri, 14
(% 0.97) diğer tür şiirleri, 10 (% 0.69) tiyatro eseri, 6 (% 0.41) hiciv - mizah
eseri, 11 (% 0.76) biyografi, 20 (% 1.38) diğer dil ve edebiyat türleri 5 hatıra,
2 seyahatname, 1 deneme, 2 destan, 2 genel edebiyat, 3 Türk dili, 1 İngiliz
dili, v.b., 526 (% 36.44) çocuk kitabı, 111 (% 7.70) macera romanı, 2 (% 0.13)
polisiye roman, 22 (% 1.52) tarihi roman, 5 (% 0.34) resimli roman, 60 (%
4.16) öğretici roman, 22 (% 1.52) diğer tür romanlar, 253 (% 17.55) hikâye-ma-
sal, 5 (% 0.34) şiir(1 (% 0.06) okula başlamamış çocuklar için eser, 45 (%3.12)
başka konulu eser —22 öğretici eser, 4 oyun-eğlence, 4 biyografi, 8 piyes, 2
hiciv-mizah, 1 dil —1 konusunda eser okuyucuya ödünç verilmiştir. Bu ra-
kamlardan da anlaşılabilceği gibi okuyucular tarafından en fazla aşk-ma-
cera romanları ödünç alınmakta, bunları ise çocuk hikâye-masalları, tarihi
ve sosyal tema işleyen romanlar izlemektedir. Sosyal ve diğer bilimler ko-
nularındaki eserler en az okunan kitaplardır. Diğer edebiyat türleri ise sı-
ralamada romanlardan hemen sonra yer almaktadır.

Kütüphaneden yararlanan okuyucuların yaş dağılımının semtlere göre
dökümü yapıldığında şu sonuçlar elde edilmektedir. (Bak. TABLO I):

⁵ Bu rakamların kapsamına hem okul mezunları hem de öğrencileri girmektedir.

Bir numaralı tabloya göre Akdere'de okuyucuların en büyük kısmı 11-15 yaş grubuna girmektedir. Sözü geçen grubu —10 yaş grubundakiler izlemektedir. 16-20 ve 36-40 yaş grupları kapsamına giren pek az kişi gezici kütüphaneyi kullanmaktadır. Buna karşılık anket çalışması boyunca diğer yaş gruplarından (21-25, 26-30, 31-35, 41-45, 46-50, 5+) hiç kimse kütüphaneye gelmemiştir. Demekki kütüphaneye gelenlerin % 89.12 si çocukluk çağında, % 7.60 ı yetişme çağında, % 3.26 sı ise yetişkindir.

Aydınlıkevler'de de kütüphaneye en fazla 11-15 yaşları arasındaki okuyucular gelmiştir. (% 46.64). —10 ve 16-20 yaş grupları kapsamına giren okuyucuların bu semtdeki toplam okuyucu sayısına oranı da oldukça fazladır. (% 37.15). 21-25, 26-30, 31-35, 36-40 ve 41-45 yaş gruplarına giren okuyucuların oranı ise % 14.16 dır.

Bahçelievler'de daha değişik bir durumla karşılaşmaktadır. Kütüphaneden en fazla yararlanan 11-15 (% 34.48) yaş grubunu sırası ile 31-35, 36-40, 51+, ve 26-30 (toplam % 51.71) yaş grupları izlemektedir. Diğer gruplardan yalnızca birer kişi (% 13.76) kütüphaneyi kullanmıştır.

Balgat'ta oran sırasına göre kütüphaneden 16-20, 11-15, —10 yaş gruplarındaki kişiler yararlanmaktadır. Diğer yaş gruplarındakiler ise kütüphaneye gelmemektedir.

Çin Çin Bağları'nda da en fazla 11-15 yaş grubuna giren okuyucular kütüphaneden yararlanmaktadır. Bunları sırası ile —10, 16-20, 26-30, 21-25 yaşları izlemektedir. Diğer yaş grupları kapsamına giren hiçbir okuyucu kütüphaneden yararlanmamaktadır.

Dikmen'de de 11-15 yaş grubuna giren çocuklar kütüphaneye en fazla gelen okuyuculardır. —10 ve 16-20 yaş grupları bu grubu izlemektedir. 21-25, 26-30 yaşlarında 3 kişi kütüphaneyi kullanmıştır. Diğer gruplardan ise hiç kimse kütüphaneye gelmemiştir.

Emek Mahallesi'nde durum diğer semtlere göre değişiklik göstermektedir. Burada okuyucuların en büyük kısmı 16-20 yaş grubu kapsamına girmektedir. Bunu 11-15 ve 51+ yaş grupları izlemektedir. 36-40, 41-45, 46-50 yaşlarında hiç kimse kütüphaneyi kullanmamıştır.

Etlik'te yine kütüphaneyi en fazla 11-15 yaşları arasındaki çocuklar kullanmaktadır. Bunu sırası ile —10 ve 16-20 yaş grupları izlemektedir. Bu semtte 41-45 yaş grubuna giren hiçbir okuyucu kütüphaneyi kullanmamıştır. Diğer gruplardan olup da gezici kütüphaneden yararlananların sayısı ise çok azdır.

Gazi Mahallesi'nde kütüphaneyi en fazla kullananlar —10 yaş grubuna girmektedir. 16-20 ve 11-15 yaş grupları bunu izlemektedir. 50+ yaş grubundan yalnızca 2 okuyucu kütüphaneye gelmiş, diğer gruplardan ise hiç kimse kütüphaneyi kullanmamıştır.

Gazi Osman Paşa'da en fazla 11-15 yaş gruplarındaki okuyucular kütüphaneden yararlanmaktadır. Bunu sıra ile —10, 16-20, 31-35, 36-40, 46-50 yaş grupları izlemektedir. Diğer yaş grupları kapsamı içine giren kişiler kütüphaneyi kullanmamaktadırlar.

İncesu semtinde en fazla 16-20 ve 50+ yaş gruplarındakiler kütüphaneden yararlanmaktadır. Bunları 11-15, 26-30, 21-25 yaşlarındakiler izlemektedir. 31-35 ve 46-50 yaşları arasında hiç kimse kütüphaneye gelmemiştir. Diğer yaş

grupları kapsamına girip de kütüphaneyi kullananların oranı ise çok düşüktür.

İsmet Paşa Mahallesi'nde kütüphaneden yararlananların çoğunluğu yine 11-15 yaş grubuna girmektedir. 16-20, —10, 21-25, 36-40 yaşları arasında olup da kütüphaneye gelen kişilerin sayısı da oldukça fazladır. 46-50, 51+ yaşlarında çok az kişi kütüphaneden yararlanmakta, buna karşılık 26-30, 31-35, 41-45 yaşlarında hiç kimse gezici kütüphaneyi kullanmamaktadır.

Kalaba'da —10 ve 11-15 yaşları arasında çok sayıda okuyucu kütüphaneden yararlanmaktadır. 21-25, 46-50 ve 50+ yaş gruplarından hiç kimse kütüphaneye gelmemektedir. Diğer yaş gruplarından ise eser ödünç alan çok azdır.

Karşıyaka'da 11-15, 16-20, —10 yaşları arasında çok sayıda, 21-25, 31-36, 46-50 yaşları arasında az sayıda okuyucu kütüphaneye gelmektedir. Diğer yaş gruplarından hiç kimse kütüphaneyi kullanmamaktadır.

Küçükcesat'ta kütüphaneden yararlanan okuyucuların en büyük kısmı 11-15 yaş grubuna dahildir. Bunu sıra ile 26-30, 51+, 31-35, 16-20 yaş grupları izlemektedir. —10, 36-40, 41-45, yaşlarında çok az kişi ödünç eser almaktadır.

Okuyucu sayısının en az olduğu Samanpazarı'nda en fazla 11-15 ve —10 yaş gruplarındaki okuyucu kütüphaneyi kullanmaktadır. 16-20 ve 21-25 yaşları arasında çok az okuyucu kütüphaneye gelmiş, diğer yaş gruplarından ise hiç kimse kütüphaneden yararlanmamıştır.

Kütüphaneden yararlananların cinsiyete göre mahallelere dağılımı ise şöyledir. (Bak. TABLO II):

Bu tablodan da anlaşılacağı gibi Aydınlıkevler, Balgat, Çiçin Bağları, Gazi Osman Paşa, İncesu, İsmet Paşa, Kalaba, Karşıyaka semtlerinde kadınlar; Akdere, Bahçelievler, Etlik, Gazi Mahallesi, Samanpazarında erkekler kütüphaneyi daha fazla kullanmaktadır. Buna karşılık Küçükcesat, Dikmen, Emek Mahallesi'nde kütüphaneden yararlanan kadın ve erkeklerin oranı hemen hemen birbirine eşittir.

Okuyucuların medeni hallerinin semtlere göre dökümü yapıldığında da (III) numaralı Tablo oluşmaktadır: Bu tablo incelendiğinde Akdere, Aydınlıkevler, Bahçelievler, Balgat, Çiçin Bağları, Emek Mahallesi, Etlik, Gazi Mahallesi, Gazi Osman Paşa, İsmet Paşa, Kalaba, Karşıyaka, Samanpazarı semtlerinde kütüphaneyi kullanan bekârların oranının evlilere nazaran fazla olduğu görülür. Dikmende gezici kütüphaneden yalnızca bekârlar yararlanmaktadır. İncesude kütüphaneyi kullanan evlilerle bekârların oranı birbirine eşittir. Küçükcesat'ta ise evliler bekârlardan daha fazladır. Burada şu noktayı belirtmekde yarar vardır. Anket formları değerlendirilirken çocuklar da bekâr sayılmışlardır. —10-15 yaşları arasındaki okuyucular çocuk sayıldığı zaman durum değişmektedir. (Bak. TABLO IV). Konu ile ilgili olarak III ve IV numaralı tablolar karşılaştırıldığında şöyle bir değişiklik görülmektedir: İncesu, Bahçelievler, Küçükcesat hariç bütün semtlerde çocuklar kütüphaneyi bekâr ve evlilerden fazla kullanmaktadırlar. Bahçelievler, İncesu, Küçükcesat'ta ödünç kitap alan evlilerin sayısı çocuklardan ve bekârlardan fazladır. Akdere ve İsmet Paşa semtlerinde bekârlarla evlilerin, Emek Mahallesinde çocuklarla bekârların sayısı eşittir. Gazi Osman Paşa'da ise bekârlar evlilerden fazladır.

TABLO II
CİNSİYETE GÖRE DAĞILIM

Ankara Mahalleleri	Erkek	Kadın	Bilinmeyen	Toplam
Akdere	49	43		92
%	53.26	46.73		6.38
Aydınlıkevler	68	80		148
%	45.94	54.05		10.27
Bahçelievler	22	7		29
%	75.86	24.13		2.01
Balgat	27	51		78
%	34.61	65.38		5.41
Çiğcin Bağları	74	96		170
%	43.52	56.47		11.79
Dikmen	42	45		87
%	48.27	51.72		6.03
Emek Mahallesi	27	29		56
%	48.21	51.78		3.88
Etlik	167	101		268
%	62.31	37.68		18.59
Gazi Mahallesi	24	18		42
%	57.14	42.85		2.91
Gazi Osman Paşa	24	35		59
%				4.09
İncesu	25	49		74
%	33.78	66.21		5.13
İsmet Paşa	12	56		68
%	17.64	82.35		4.71
Kalaba	36	52		88
%	40.90	59.09		6.10
Karşıyaka	36	65		101
%	35.64	64.35		7.00
Küçükesat	29	29		58
%	50.00	50.00		4.02
Samanpazarı	16	7		23
%	69.56	30.43		1.59
Bilinmeyen			5	
%				
TOPLAM	678	763		1441
%	47.05	52.94		

TABLO III
MEDENİ HÂLE GÖRE DAĞILIM (A)

Ankara Mahalleleri	Bekâr	Evli	Bilinmiyen	Toplam
Akdere	88	4		92
%	95.65	4.34		6.39
Aydınlıkevler	130	18		148
%	87.83	12.16		10.29
Bahçelievler	16	13		29
%	55.17	44.82		2.01
Balgat	77	1		78
%	98.71	1.28		5.42
Çinçin Bağları	153	17		170
%	90.00	10.00		11.82
Dikmen	87			87
%	100.00			
Emek Mahallesi	44	12		56
%	78.57	21.42		3.89
Etilik	238	30		268
%	88.80	11.19		18.63
Gazi Mahallesi	36	6		42
%	85.71	14.28		2.92
Gazi Osman Paşa	52	7		59
%	88.13	11.86		4.10
İncesu	37	37		74
%	50.00	50.00		5.14
İsmet Paşa	50	18		68
%	73.52	26.47		4.72
Kalaba	80	8		88
%	90.90	9.09		6.11
Karşıyaka	87	14		101
%	86.13	13.86		7.02
Küçükcesat	26	29	3	55
%	47.27	52.72	5.45	3.82
Samanpazarı	22	1		23
%	95.65	4.34		1.59
Bilinmiyen			5	
%			166.66	
TOPLAM	1223	215	8	1438
%	85.04	14.95	.20	

TABLO IV
MEDENİ HALE GÖRE DAĞILIM (B)

Ankara Mahalleleri	Çocuk	Bekâr	Evli
Akdere	82	4	4
Aydınlıkevler	105	25	18
Bahçelievler	11	5	13
Balgat	39	38	1
Çiğcin Bağları	131	22	17
Dikmen	71	16	
Emek Mahalleri	22	22	12
Etlik	194	44	30
Gazi Mahallesi	28	12	6
Gazi Osman Paşa	44	8	7
İncesu	10	27	37
İsmet Paşa	32	18	18
Kalaba	37	43	8
Karşıyaka	59	28	14
Küçükesat	21	5	29
Saman Pazarı	20	2	1
TOPLAM	786	319	188

Gazi Osman Paşa	35	19		1	
%	69.32	32.20		1.69	
İncesu	12	22		30	
%	16.21	29.72		40.54	5.4
İsmet Paşa	28	24		12	
%	41.17	35.29		17.64	
Kalaba	74	8	1	2	
%	84.09	9.09	1.13	2.27	3.4
Karşıyaka	59	38		4	
%	58.41	37.62		3.96	
Küçük Esat	7	35		9	
%	12.06	60.34		15.51	
Saman Pazarı	16	5		1	
%	69.56	21.73		4.34	4.3
Bilinmiyen					
TOPLAM	790	393	1	202	
%	54.82	27.97	.06	14.01	1.1

	4		59
	6.77		4.09
4	6		74
10	8.10		5.13
	4		68
	5.88		4.71
3			88
40			6.10
			101
			7.00
	7		58
	12.06		4.02
1			23
34			1.59
		5	
15	36	4	1441
04	2.49	.27	

TABLO VII
KİTAPLARIN TELİF veya TERCÜME OLUŞUNA
GÖRE DAĞILIMI

Ankara Mahalleleri	Telif	Tercüme	Bilinmeyen	Hata	Toplam
Akdere	56	29	7		92
%	60.86	31.52	7.60		6.38
Aydınlıkevler	64	84			148
%	43.24	56.75			10.27
Bahçelievler	14	15			29
%	48.27	51.72			2.01
Balgat	42	36			78
%	53.84	46.15			5.41
Çinçin Bağları	96	74			170
%	56.47	43.52			11.79
Dikmen	41	39	7		87
%	47.12	44.82	8.04		6.03
Emek Mahallesi	16	40			56
%	28.57	71.42			3.88
Etlik	140	122	6		268
%	52.23	45.52	2.23		18.59
Gazi Mahallesi	6	36			42
%	14.28	85.71			2.91
Gazi Osman Paşa	21	38			59
%	35.59	64.40			4.09
İncesu	28	46			74
%	35.59	64.40			4.09
İsmet Paşa	44	24			68
%	64.70	35.29			4.71
Kalaba	43	45			88
%	48.86	51.13			6.10
Karşıyaka	63	38			101
%	62.37	37.62			7.00
Küçükesat	27	30	1		58
%	46.55	51.72	1.72		4.02
Samanpazarı	17	5	1		23
%	73.91	21.73	4.34		1.59
Bilinmeyen				5	
TOPLAM	718	701	22		1441
%	49.82	48.64	1.52		

TABLO VI
MESLEKLERE GÖRE DAĞILIM

Meslekler	Akdere	Aydınlık Evler	Bahçeli Evler	Balgat	Dikmen	Emek	Gazi Mahallesi	Gazi Osman Paşa	İncesu	Kalaba	Karşıyaka	Küçükesat	Saman Pazarı	Çiçin Bağları	Etilik	İsmet Paşa	Bilinmeyen	Toplam
Öğrenci %	86 93.47	126 85.13	12 41.37	75 98.68	77 88.50	41 73.21	34 80.95	50 84.74	30 40.54	77 87.50	81 80.19	24 41.39	19 82.60	148 87.05	230 5.82	42 6.76		1152 80.00
Odacı %					1 1.14					2 2.27			1 4.34		1 .37			4 0.27
Ev Hanımı %	5 5.43	17 11.48	8 27.58	1 1.31	8 9.19	5 8.92	4 9.52	7 11.86	21 28.37	8 9.09	12 11.88	24 41.37		20 11.76	15 5.95	18 26.47		174 12.09
Mesleksiz %	1 1.08																	1 0.06
Lokantacı %					1 1.14										3 1.11			4 0.27
Emekli %			1 3.44						9 12.16			9 15.51			2 .74			21 1.45
Memur %		2 1.35				6 10.71	2 4.76		7 9.45		8 7.92	1 1.72			3 1.11	4 5.88		33 2.29
Tekniker %													1 4.34		1 .37			2 0.13
Tüccar %		1 .67	5 17.24						1 1.35				1 4.34	2 1.17	2 .74			12 0.83
Tamirci %															5 1.86			5 0.34
Polis %							2 4.76								4 1.49			6 0.41
Öğretmen %			3 10.34			4 7.14			3 4.05	1 1.13								11 0.76
İşçi %		2 1.35													2 .74	4 5.88		9 0.62
Doktor %									1 2.70									2 0.13
Asker %													1 4.34					1 0.06
Avukat %								2 3.38										2 0.13
Bilinmeyen																	5	
TOPLAM %	92 6.38	148 10.27	29 2.01	76 5.27	81 6.03	50 3.88	42 2.91	59 4.09	74 5.13	88 6.10	101 7.00	58 4.02	23 1.59	170 11.79	268 18.59	68 4.71		1441

Kütüphaneden yararlananların eğitim durumlarına göre mahallelere dağılımı da (V) numaralı tablodaki gibidir.⁶ Bu tabloya göre Bahçelievler, Emek Mahallesi ve Küçükcesat'ta ortaokul öğrenimliler, Balgat ve İncesu'da lise öğrenimliler kütüphaneyi diğer okuyuculardan fazla kullanmaktadır. Diğer bütün semtlerde ise en fazla ilkokul öğrenimliler kitap ödünç almaktadır. Yalnızca Kalaba'da 1 kişi ortaokul dengi okul öğrenimlidir. Gazi Mahallesinde lise öğrenimli, Akdere, Bahçelievler, Balgat, Çin Çin Bağları, Gazi Mahallesi, Kalaba, Karşıyaka ve Samanpazarında yüksek öğrenimli hiç kimse kütüphaneye gelmemektedir. Lise dengi okul öğrenimli kişilerin toplam okuyucu sayısına olan oranı % 2.49 dur. Yalnızca Akdere'de öğrenimsiz 4 kişi kütüphaneyi kullanmıştır.

Okuyucuların mesleklere göre semtlere dağılımı ise (VI) numaralı tablodaki gibidir. Bu tablodan bütün semtlerde kütüphaneyi en fazla öğrencilerin kullandığı anlaşılmaktadır. Emek Mahallesi dışındaki bütün diğer semtlerde ev hanımları ikinci sırayı almaktadır. Emek Mahallesinde ise memurlar, öğrenciler dışındaki bütün diğer gruplardan fazla okumaktadır. Buna karşılık İncesu ve Küçükcesat'ta ev hanımlarından sonra en fazla emekliler kütüphaneyi kullanmaktadır. Diğer mesleklere gelince, bütün mahallelerde bunların kütüphaneden yararlanma oranı çok düşüktür.

Okuyucuların kütüphaneden ödünç aldıkları eserlerin telif veya tercüme oluşuna göre mahallelere dağılımı ise (VII) numaralı tabloda belirtilmiştir. Bu tablo, ödünç alınan telif ve tercüme eserlerin yüzde oranının yaklaşık olarak birbirine eşit olduğunu göstermektedir. Ödünç alınan eserlerin 22 tanesinin telif mi tercüme mi olduğu bilinmemektedir. Aydınlıkçevler, Emek Mahallesi, Gazi Mahallesi, Gazi Osman Paşa, İncesu, Küçükcesat'ta tercüme eserler; Akdere, Balgat, Çin Çin Bağları, Dikmen, Etlik, İsmet Paşa Mahallesi, Karşıyaka, Samanpazarı'nda telif eserler rağbet görmüştür. Kalaba ve Bahçelievler'de ise ödünç alınan telif ve tercüme eserlerin sayısı yaklaşık olarak birbirine eşittir.

Ödünç alınan eserlerin konuya göre semtlere dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

Akdere'de 1 (% 1.08) tarihle ilgili eser, 10 (% 10.85) aşk-macera romanı, 3 (% 3.26) sosyal temalı roman, 11 (% 11.95) tarihi roman, 4 (% 4.34) diğer tür romanlar, 1 (% 1.08) sosyal temalı hikâyeler, 2 (% 2.17) mizah hikâyeleri, 1 (% 1.08) diğer tür hikâyeler, 2 (% 2.17), aşk şiirleri, 2 (% 2.17) diğer tür şiirler, 1 (% 1.08) tiyatro eseri, 1 (% 1.08) hiciv-mizah eseri, 1 (% 1.08) biyografik eser, 1 (% 1.08) diğer dil ve edebiyat türleri ile ilgili eser, 3 (% 3.26) çocuk macera romanı, 6 (% 6.52) çocuk öğretici romanı, 7 (% 7.60) diğer çocuk romanı türleri, 25 (% 27.17) çocuk hikâye ve masalı, 2 (% 2.17) çocuk şiirleri, 7 (% 7.60) diğer çocuk edebiyatı türlerini içeren eser ödünç alınmıştır.

Aydınlıkçevler'de 4 (% 2.70) tarihle ilgili eser, 1 (% 0.67) dinle ilgili eser, 1 (% 0.67) eğitimle ilgili eser, 1 (% 0.67) sanatla ilgili eser, 56 (% 37.83) aşk-

⁶ Bu tabloda bir eğitim düzeyindeki okulu bitirmiş ve halen o düzeydeki bir eğitim kurumuna devam etmekte olan kişiler birlikte işlem görmüştür.

macera romanı, 6 (% 4.05) polis romanı, 14 (% 9.45) sosyal temalı roman, 4 (% 2.70) tarihi roman, 1 (% 0.67) diğ er roman türleri, 1 (% 0.67) kahramanlık şiirleri, 1 (% 0.67) halk şiirleri, 1 (% 0.67) tiyatro eseri, 1 (% 0.67) hiciv-mizah eseri, 1 (% 0.67) diğ er dil ve edebiyat türleri ile ilgili eser, 9 (% 6.08) çocuk macera romanı, 1 (% 0.67) çocuk tarihi romanı, 9 (% 6.08) çocuk öğ retici romanı, 1 (% 0.69) diğ er çocuk romanı türlerine ilişkin eser, 33 (% 22.29) çocuk hikâye-masalı, 2 (% 1.35) diğ er çocuk edebiyatı türleri ile ilgili eser ödünç alınmıştır.

Bahçelievler'de 1 (% 3.44) dinle ilgili eser, 1 (% 3.44) ahlâkla ilgili eser, 9 (% 31.03) aşk-macera romanı, 2 (% 6.89) polis romanı, 6 (% 20.68) sosyal temalı roman, 3 (% 10.34) tarihi roman, 1 (% 3.44) diğ er roman türleri, 1 (% 3.44) diğ er şiir türleri, 3 (% 10.34) öğ retici çocuk romanı, 2 (% 6.89) çocuk hikâye-masalı, ödünç alınmıştır.

Balgat'ta 2 (% 2.56) tarihle ilgili eser, 33 (% 42.30) aşk-macera romanı, 6 (% 7.69) sosyal temalı roman, 6 (% 7.69) tarihi roman, 5 (% 6.41) diğ er roman türleri, 1 (% 1.28) sosyal temalı hikâyeler, 1 (% 1.28) aşk hikâyeleri, 3 (% 3.84) diğ er hikâye türleri, 2 (% 2.56) kahramanlık şiirleri, 2 (% 2.56) tiyatro eseri, 1 (% 1.28) biyografik eser, 1 (% 1.28) diğ er dil ve edebiyat türlerine ilişkin eser, 4 (% 5.12) çocuk macera romanı, 4 (% 5.12) çocuk tarihi romanı, 1 (% 1.28) çocuk öğ retici romanı, 8 (% 10.25) çocuk hikâye-masalı, 2 (% 2.56) diğ er çocuk edebiyatı türlerine ilişkin eser ödünç alınmıştır.

Çin Çin Bağları'nda 1 (% 0.58) sosyoloji ile ilgili eser, 50 (% 29.41) aşk-macera romanı, 6 (% 3.52) polis romanı, 6 (% 3.52) sosyal temalı roman, 17 (% 10.10) tarihi roman, 1 (% 0.58) diğ er roman türleri, 2 (% 1.11) sosyal temalı hikâyeler, 1 (% 0.58) aşk hikâyeleri, 1 (% 0.58) halk hikâyeleri, 3 (% 1.74) diğ er hikâye türleri, 1 (% 0.58) tiyatro eseri, 4 (% 2.35) hiciv-mizah eseri, 2 (% 1.17) biyografik eser, 1 (% 0.58) diğ er dil ve edebiyat türlerine ilişkin eser, 17 (% 10.00) çocuk macera romanı, 4 (% 2.35) çocuk öğ retici romanı, 1 (% 0.58) çocuk resimli romanı, 4 (% 2.35) çocuk tarihî romanı, 1 (% 0.58) diğ er tür çocuk romanları, 41 (% 24.11) çocuk hikâye-masalı, 6 (% 3.52) diğ er çocuk edebiyatı türlerini içeren eser ödünç alınmıştır.

Dikmen'de 1 (% 1.14) tarihle ilgili eser, 1 (% 1.14) ahlâkla ilgili eser, 17 (% 19.54) aşk-macera romanı, 2 (% 2.29) polis romanı, 5 (% 5.74) sosyal temalı roman, 8 (% 9.19) tarihi roman, 2 (% 2.29) diğ er roman türleri, 1 (% 1.14) sosyal temalı hikâyeler, 1 (% 1.14) mizah hikâyeleri, 2 (% 2.29) diğ er hikâye türleri, 1 (% 1.14) diğ er şiir türleri, 1 (% 1.14) biyografik eser, 1 (% 1.14) diğ er dil ve edebiyat türlerine ilişkin eser, 9 (% 10.34) çocuk macera romanı, 1 (% 1.14) çocuk tarihi romanı, 1 (% 1.14) çocuk resimli romanı, 9 (% 10.34) çocuk öğ retici romanı, 2 (% 2.29) diğ er tür çocuk romanları, 17 (% 19.54) çocuk hikâye-masalı, 1 (% 1.14) çocuk şiirleri, 4 (% 4.95) diğ er çocuk edebiyatı türlerine ilişkin eser ödünç alınmıştır.

(Devamı Gelecek Sayıda)